



FEKETE ANIKÓ

Dániában jártak a magyar színjátszó fiatalok¹

PEDAGÓGIAI JELENETEK

A SZERVEZETI KERETEKRŐL

Az EDERED (Európai Drámai Találkozók²) szervezet 1985-re datálja születését, ám az első gyermekszínházi alkotótáborát már 1982-ben megszervezte. Az egyesület létrehozásának, a mozgalom kialakításának ötlete az Európai Tanács egyik svédországi ülésén fogant meg 1979-ben. Kezdetben csak gyermekek vettek részt a találkozón, nem is évente rendezték meg, ám később sikerült újabb és újabb egymást követő nyarakat áldozni arra, hogy az EDERED még több országot vonjon be a drámás munkába. Minden évben más-más ország fogadja a diákokat, s határozza meg, hogy általános vagy középiskolás korosztályt szeretne foglalkoztatni. Ez az intenzív interkulturális találkozó két héttig tart. Az AITA/IATA (Nemzetközi Amatőr Színházi Egyesület)³ nevezetű diákszervezet mellett az EDERED a másik

olyan színjátszó egyesülés, melynek jelenleg közel 30 ország tagja. Csak annak az országnak a fiataljai vehetnek részt a találkozón, amelyik maga is otthont ad ezeknek. Az alapítók a belga *Jacqueline Heyman*⁴ és a magyar származású *Hollós József*⁵ voltak.

minden évben más-más ország fogadja a diákokat

AZ IDEI TALÁLKOZÓ KÖRÜLMÉNYEI

Idén a Dán Amatőr Színházi Szövetség (DATS) volt a találkozó szervezője. Mint megtudtuk, a magyarok jeles szereplői a mozgalomnak: nem találkoztam olyan vezetővel odakint, aki ne említette volna hazánkat, s rögvest idézve az emléket, hogy mi is történt 1991-ben Békéscsabán: az ottani találkozót minden idők legkiválóbb fesztiváljaként emlegették, ahol közel 300 diák és 200 felnőtt lehetett jelen gyakorlatilag minden EDERED tagországból.

¹ Az írás a szerzőnek a Felonline.hu internetes portálon megjelent beszámolójának – http://felonline.hu/2017/07/31/edered_2017/ – szerkesztett és bővített változata.

² European Drama Encounters/Recontres Européennes de Drama

³ International Amateur Theatre Association/Association Internationale du Théâtre Amateur/Asociación Internacional del Teatro de Arte

⁴ Akkoriban Jacqueline Heyman a belgiumi Francia Közösség Kulturális Minisztériuma gyermek- és ifjúsági színházának volt a felelőse.

⁵ A magyarországi amatőr színjátszó mozgalom egyik aktív tagja volt, alapítója az EDERED szervezetnek, jelenleg Bécsben tevékenykedik.

2002-ben is itthon rendezték meg a tábort, melyet *Vidovszky György*⁶ neve fémjelez.

Idén az Aalborgtól nem messze lévő Baelum nevű dán városban lertünk otthonra 2017. július 19-től 30-ig. Ausztria, Belgium, Dánia, Franciaország, Görögország, Horvátország, Izrael, Lengyelország, Magyarország, Németország és Svájc diákjai képviselték országukat. A hazájuk delegálta felnőttek részben workshop leaderként (a színházi műhelymunkáért felelős szakemberként) illetve welfare leaderként (a diákok ellátásáért felelős csoportvezetőként) dolgoznak.

2017-ben a műhelyfoglalkozások vezetői (Magyarországról *Kottán Klaudia*⁷) már július 15-én kiutaztak Dániába, hogy előkészítsék a tábort. *Tivoli és a menekültek* volt a fő téma. *Gitte Gry Bech Ballesheimmel*,⁸ a tábor vezetőjével készítették elő és egyeztették a szakmai programot. A tábor idején *Ane Kirk Uhrenholt*⁹ volt a műhelyek munkájáért felelős koordinátor. A 15–17 éves diákok napokig délelőtt és délután is a témára fókuszáltan tréningeztek, a tábor második szakaszában pedig a 8–10 perces előadásokra készültek. *Ane* és *Gitte* július 26-án megnézték mind az öt csoport, vagyis közel 60 színjátszó munkáját, majd elkészítették a színházi átkötéseket, hogy a nézők egyik helyről a másikra sétálva meg tudják nézni az egyes csoportok jeleneteit. Aalborg egy városrészében, Karolinlundban, 29-én a színjátszók felvonultak a héten tanult EDERED-dalt énekelve, és invitálták a járőkelőket az előadásra.

*Christine Juul Johansen*¹⁰ szervezte az ellátásért felelős csoportvezetők munkáját. Magyarországról én voltam a csoportvezető. Mi is beöltöztünk a felvonulásra, a tivoli cirkusz hangulatát elevenítettük fel, az előadásra popcornot, cukorkát, nyalókat és vattacukrot készítettünk, a helyszínen pedig ezeket osztogattuk.

a tivoli cirkusz hangulatát elevenítettük fel

Az előadás kellékeit, díszleteit, jelmezeit mindmind a diákok készítették el. A tíz nap alatt emellett volt idejük megnézni a tengert, éjszakai túrán

vettek részt, bemutathatták hazájukat, a piactéren csereberélhettek otthonról hozott ajándéktárgyaikat.

A TÉMA MINDIG VÁLTOZIK, DE A LÉNYEG UGYANAZ

Ebben a másfél hétben a diákok rengeteget tanulhattak az emberi különbözőségről mind külső, mind belső értékeket tekintve. Az egymás iránti tisztelet lett a tábor egyik mottója. A nyelvi gátak leküzdését is jelentette ez a néhány nap. Ahogy a közgyűlésen mondta a jelenlegi elnök, *Katrin Janser*: „*A nyelv nem fontos, mert a nyelv a színház.*”

A PRÓBAFOLYAMATRÓL

Az 1800-as években a dán uralkodó tivoli parkokat hozott létre azzal a céllal, hogy szórakoztassák a járőkelőket. A századok

⁶ *Vidovszky György* tanár, rendező, a magyar amatőr színjátszás és a drámapedagógia egyik jelentős képviselője.

⁷ Az ELTE magyar–angol tanár szakos hallgatója, egykori győri diákszínjátszó, jelenleg egy angol diákszínjátszó csoport vezetője.

⁸ Évekig Koppenhágában színésznőként tevékenykedett, közben férjével, *Folmer Gry Kristensennel* bohócpárosként is járják az országot. Ő az EDERED egyik dán képviselője.

⁹ Dán drámapedagógus.

¹⁰ Dán drámapedagógus.

során ez hagyományként élt tovább dán földön. Manapság ezeket a parkokat már elkezdték lebontani, átépíteni. Karolinlund is tivoli park volt valaha, melynek a fekete-fehér bohóc az állandó figurája, aki a legtöbb történetben beleszeret a számára elérhetetlen, s csöppet sem rangjábéli lányba. A nézők sétálnak és meg-megállnak, hogy nyomon kövessék a történetet. Sétálnak, esznek-isznak, s közben kikapcsolódnak, kulturálódnak.

Ezt a dán kulturális örökséget szerette volna a helyi szervezőcsapat megőrizni, felidézni a menekültek kérdésével fűszerezve. Tivoliban minden más, minden varázslatos, mesei. Pont olyan, mint egy másik kontinensről érkező menekült szemében Európa: ha kívülről szemléli, akkor minden úgy tűnik, hogy szép, az ígéret földje... Ám ha közelebb megy, látja, megismeri, hogy milyen, rájön, hogy ez a kép egészen mást mutat.

A diákok a próbafolyamat kezdetén kis csoportokban mikrotársadalmat hoztak létre, saját szabályokkal, szankciókkal, lehetőségekkel. Ezek után a kirekesztést, a másságot, a kívülállóságot, egy közösség lehetséges torzulásait vizsgálták.

Az elkészült előadásokból az tükröződött vissza, hogy a metakommunikáció, a fizikaiság mennyire erős jelzésértékkel bír ezekben a helyzetekben. A szimbólumképzés magasiskolájával találkoztunk mind az öt produkcióban. Szabadtéren, különböző tárgyakat használtak, melyeket az adott helyen találtak, esetenként minket is behelyeztek egy-egy szokatlan helyzetbe, abba a szerepbe, amit nem választhattunk. Kívülállóok voltunk, figyeltünk arra, ami

történt, s elkezdett hatni ránk a látvány, a tér, a koncentrált játék. A színház. Zsigierleg hatott minden. Később több nézővel is beszélgettem, akik könnyeikkel küszködve mesélték, hogy a látottak belőlük milyen emlékeket hoztak felszínre.

A csapatok szándékosan nem operáltak a nyelvi lehetőségekkel. A verbalitásnak egyik előadásban sem volt helye. A bohóclét mindenhol feltűnt, az akusztika, a lágy vagy durva zeneiség, a zörejek használata atmo-

szférát teremtett, s egyszer sem éreztem, hogy a témához felszínesen nyúltak volna az alkotók. Azt láttam, hogy a játékosok tudják, értik, amit csinálnak, és saját alkotásukként élik meg azt.

Az öt kis előadás tehát erősen hatott rám is, mégis kiemelném az utolsó előtti, az egyéni és közös tehetetlenség, kiszolgáltatottság fájdalmas élményének átélése miatt. Amikor odaértünk a helyszínre, tetőtől talpig beöltözött katonaruhás fiatalok fogadtak minket. Mentünk volna magunknak helyet keresni, ahonnan majd

nézzük az előadást, de megállítottak mindenkit, majd egyenként váltunk ellenőrzésük tárgyává. Megszűntünk személyekké lenni, senkinek érezhettük magunkat rögtön a kezdet kezde-

tén. Nemcsak a vizsgálat volt kellemetlen (körbe-körbe forgattak, mélyen belenéztek a szemünkbe), hanem utána látni a másik oldalról, miként bántak a többiekkel is. Mindez hiába volt humorral ötvözve, mégis inkább fanyar, groteszk élményt nyújtott. Mintha katonaruhába bújt bohócokat látnánk, akik épp katonásdival ütök el az időt. A jelenetsor csúcspontja az

a dán kulturális örökséget szerette volna a helyi szervezőcsapat megőrizni, felidézni a menekültek kérdésével fűszerezve

mintha katonaruhába bújt bohócokat látnánk, akik épp katonásdival ütök el az időt



Jelenetek két előadásból az Európai Drámai Találkozók (EDERED) idei, dániai helyszínén.



volt, amikor barátkozás céljából az egyik – egyébként velük egész héten együtt játszó – fiatal lányt kiemelték a tömegeből, s végül keményen elbántak vele. Az elején még viccesnek tűnt a játék, elmosolyodott rajta mindenki, de a végén arcunkra fagyott a mosoly, mert már egyáltalán nem tűnt viccesnek, amit látunk.

ANNYI MINDENT TANULHATTUNK...

Jó volt látni, átélni, hogy az EDERED milyen jó közösség. A közös gondolkodás és az innovatív drámajáték jegyében.

A magyar diákokat az Országos Diákszínjátszó Egyesület (ODE) delegálta, tőlük érdeklődtem, számukra mit jelentett ez a másfél hét?

„Több ilyen lehetőség kellene, hogy a fiatalok találkozhassanak! Ugyan más-más országokból jöttünk, de az érzéseink egyformák voltak.” (Szirmák-Valent Anna, Budapest, Dózsa György Gimnázium)

„Sokat fejlődött az angol nyelvtudásom. Az is világossá vált, hogy több nemzet pár nap alatt is össze tud dolgozni.” (Vajda Réka, Kápolnásnyéki Vörösmarty Mihály Általános Iskola, Gimnázium és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény)

„Különböző kommunikációs rétegeket érintettünk – sokan nem is tudtak angolul –, de a színház összehozott minket.” (Merker Vera, Budapest, Vörösmarty Mihály Gimnázium)

„Sokat tanultam a színházról, sok más kultúrát megismerhettem.” (Nyerges Csaba, Győr, Arrabona Diákszínpad)

„Ha az emberek nyitottak és befogadóak, csodálatos dolgokra képesek nemtől, rassztól, nemzetiségtől vagy bármi ilyen dologtól függetlenül, még ha nem is értik egymás nyelvét vagy kultúráját. Erre nagyon sok példát láttam az elmúlt napokban, és ez nagyon jól esett.” (Török Bálint, Kecskemét, Katonások)

„Az egyszerű hétköznapi ünnepnappá válnak, amikor új tájakat, embereket és más kultúrát ismerhetünk meg. A színház világának felfedezése számomra szintén egy varázslatos utazást jelent.” (Mihálykövi Sára, Debrecen, Ady Endre Gimnázium)

„Olyan volt ez a tíz nap, mint egy buborék, egy belső világ, amiben bent voltunk, és csak figyeltünk és tanultunk.” (Lenzsér Noémi, Győr, Révai Miklós Gimnázium)

„Az EDERED-en megtanultam, hogy nem kell minden kérdésre válaszolni, mert a szavak túl gyenge jelek ahhoz, hogy kifejezzék érzéseinket.” (Macsuka Patrik, Szentés, Horváth Mihály Gimnázium)